

RAPORT ANUAL DE PROGRES

**PRIVIND IMPLEMENTAREA PROIECTULUI
„CONSOLIDAREA CONTROLULUI TUBERCULOZEI
ÎN REPUBLICA MOLDOVA”,
ANUL 2017**

INFORMAȚII GENERALE DESPRE GRANT

Titlul Programului	Consolidarea controlului tuberculozei în Republica Moldova, 2015-2017
Donator:	Fondul Global pentru Combatere SIDA, Tuberculozei și Malariei
Numărul grantului	MDA-T-PAS
Recipientul Principal:	Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS)
Data semnării acordului:	Mai 2015
Finanțarea aprobată:	6,116,310.00 Euro
Perioada de raportare:	01 ianuarie 2017– 31 decembrie 2017

ACRONIME ȘI ABREVIERI

AFI	Asociația Obștească „AFI”
AMP	Asistența Medicală Primară
APL	Autoritate Publică Locală
BOM	Biserica Ortodoxă a Moldovei
CCSTB	Centru Comunitar pentru suportul pacienților cu tuberculoză
CNC	Consiliul național de coordonare a programelor naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei
DOT	Tratament Direct Supravegheat
DOTS	Directly Observed Treatment, Short Course (tratament de scurtă durată direct observat)
Fondul Global	Fondul Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei
FSM	Fundația Soros-Moldova
HIV	Virusul Imunodeficienței Umane
IFP	Institutul de Ftiziopneumologie ”Chiril Draganiuc”
M&E	Monitorizare și Evaluare
MDR-TB	Tuberculoză multi-drogrezistentă
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
MS	Ministerul Sănătății
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație Neguvernamentală
PGM	Program de Granturi Mici
PNCT	Programul Național de Control al Tuberculozei
PTH	Persoanele care trăiesc cu HIV
SIDA	Sindromul Imunodeficienței Umane
SR	Sub-recipient
RP	Recipient principal
TB	Tuberculoză
USMF	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
XDR-TB	Tuberculoză cu rezistență extinsă

CUPRINS

INFORMAȚII GENERALE DESPRE GRANT	1
ACRONIME ȘI ABREVIERI	2
INTRODUCERE.....	4
DESCRIEREA GENERALĂ A PROIECTULUI	5
SUMARUL REALIZĂRILOR	7
ACTIVITĂȚILE IMPLEMENTATE ȘI REZULTATE	10
OBIECTIVUL 1. ASIGURAREA ACCESULUI UNIVERSAL LA DIAGNOSTIC CALITATIV ȘI RAPID LA TOATE FORMELE DE TB, INCLUSIV M/XDR-TB	10
<i>Activitatea: Implementarea Xpert MTB / RIF la nivel raional, în penitenciare și centrele SIDA .....</i>	<i>10</i>
<i>Activitatea: Participarea la evenimente internaționale tematice a personalului implicat în implementarea Xpert-ului în Moldova .....</i>	<i>11</i>
OBIECTIVUL 3. CONSOLIDAREA ABORDĂRILOR CENTRATE PE PACIENT PENTRU TRATAMENTUL TB MDR / XDR	11
<i>Activitatea: Acordarea suportului motivațional pacienților MDR / XDR pentru aderență la tratament; .....</i>	<i>11</i>
<i>Activitatea: Suportul Centrelor Comunitare .....</i>	<i>12</i>
<i>Activitatea: Vizitele de monitorizare / supervizarea Centrelor Comunitare .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Efectuarea studiului privind implicarea centrului comunitar pentru suportul pacienților cu tuberculoză în controlul tuberculozei .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Programul de granturi mici pentru ONG .....</i>	<i>14</i>
<i>Activitatea: Realizarea cercetării operaționale privind implicarea ONG în controlul tuberculozei .....</i>	<i>18</i>
<i>Activitatea: Participarea la evenimente internaționale a reprezentanților societății civile .....</i>	<i>18</i>
<i>Activitatea: Consolidarea activităților de advocacy, comunicare și mobilizare socială/informare și educare în domeniul prevenirii MDR TB .....</i>	<i>18</i>
OBIECTIVUL 4. ÎMBUNĂTĂȚIREA MANAGEMENTULUI TB ASOCIATE CU INFECȚIA HIV.....	20
<i>Activitatea: Consolidarea capacităților naționale în realizarea unui control eficient al co-infecției TB/HIV.....</i>	<i>20</i>
<i>Activitatea: Instruirea continuă a personalului din serviciului de ftziopneumologie .....</i>	<i>21</i>
<i>Activitatea: Consolidarea capacităților sistemului de sănătate în scopul asigurării controlului eficient al tuberculozei prin îmbunătățirea sistemului de resurse al instituțiilor implicate în controlul tuberculozei.....</i>	<i>21</i>
<i>Activitatea: Consolidarea capacităților sistemului de sănătate în scopul asigurării controlului eficient al tuberculozei prin ajustarea cadrului normativ în controlul tuberculozei.....</i>	<i>22</i>
ANEXĂ: LISTA ONG-URILE CARE AU IMPLEMENTAT PROIECTE ÎN DOMENIUL TB ÎN CADRUL PROGRAMUL DE GRANTURI MICI ÎN 2017	24
INDICATORII DE PERFORMANȚĂ AI PROGRAMULUI.....	27
UTILIZAREA FONDURILOR	30

INTRODUCERE

Ca urmare a necesității controlului tuberculozei în Republica Moldova, precum și costului ridicat al intervențiilor complexe în domeniu, Consiliul național de coordonare a Programelor Naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei a aplicat pentru suport financiar suplimentar de la Fondul Global de Combatere a SIDA, Tuberculozei și Malariei în cadrul noului mecanism de finanțare (NMF).

În rezultat, Fondul Global a aprobat finanțarea Aplicației înaintate de CNC în scopul susținerii activităților stipulate în Programul Național de Control al Tuberculozei.

Începând cu Runda a 8-a, în conformitate cu cerința donatorului, este implementat mecanismul dublu de urmărire a finanțării (Dual tracking finance), respectiv resursele financiare ale Fondului Global destinate țării sunt gestionate prin intermediul a doi Recipienți Principali (RP) - guvernamental și neguvernamental.

Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS), organizație independentă, neguvernamentală, necomercială și non-profit, a fost selectată în calitate de Recipient Principal neguvernamental de către CNC, în baza unui concurs deschis și transparent.

Astfel, conform acordului de grant nr. MOL-T-PAS, perioada de implementare a grantului este 01 iulie 2015-31 decembrie 2017.

În conformitate cu Aplicația țării și acordul de grant, în grantul NMF sunt selectați doi Sub-recipienți pentru implementare a anumitor componente ale programului:

- Fundația Soros-Moldova;
- Asociația Obștească "AFI".

Centrul PAS împreună cu Sub-recipienții implementează activitățile grantului în colaborare cu Consiliul național de coordonare a Programelor Naționale de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA, infecțiilor cu transmitere sexuală și control al tuberculozei, Ministerul Sănătății, Programul Național de Control al Tuberculozei, instituțiile din subordinea ministerului, autoritățile publice locale, Oficiul OMS din Moldova și organizațiile neguvernamentale active în domeniul TB.

DESCRIEREA GENERALĂ A PROIECTULUI

Tuberculoza a reapărut ca o amenințare pentru sănătatea publică la începutul anilor 1990, după destrămarea Uniunii Sovietice, iar povara acesteia rămâne destul de înaltă în Republica Moldova. În conformitate cu datele OMS la momentul scrierii aplicației de țară, în 2013, incidența tuberculozei (cazuri noi și recidive) era estimată la 159 cazuri per 100.000 locuitori, ceea ce reprezenta una din cele mai ridicate rate printre 53 de țări ale Regiunii Europene a OMS. ¹ Rata de depistare a tuberculozei, conform OMS (toate cazurile), înregistrată în Republica Moldova în 2013 era de 81%. Conform datelor pentru anul 2015, incidența tuberculozei a scăzut la 152 cazuri per 100.000 locuitori, iar rata de depistare a crescut la 86%, însă Republica Moldova ramâne în continuare în topul țărilor cu incidența înaltă din Regiunea Europeană a OMS. ²

Potrivit datelor Programului Național de Control al Tuberculozei (PNCT) cu privire la notificare, în 2013 comparativ cu 2016 s-au înregistrat în total 5062 (2016 - 3858) de cazuri de TB toate tipurile, 124,4 la 100,000 locuitori (în 2016 - 83,29 la 100,000 locuitori); dintre acestea, 4488 (2016 - 3358) au fost cazuri noi și recidive. Rata mortalității TB a fost de 11,3 la 100,000 locuitori în 2013 (459 de decese atribuite TB toate formele), iar în 2016 a fost 9,3 la 100,000 (372 decese). Situația epidemiologică este și mai precară în Transnistria, unde ratele indicatorilor sunt mai mari decât media pe țară.

Principala provocare pentru Programul Național TB (PNCT) și principalul obstacol pentru un control eficient a TB în țară este povara înaltă a rezistenței la medicamentele antituberculoase, rata acesteea fiind una dintre cele mai ridicate din lume. OMS estima numărul de cazuri TB-MDR la 1.700 (1.600 - 1.700) în 2013 ³ din totalul cazurilor TB notificate. Datele PNCT aratau că în ultimii ani dinainte de 2013, în baza testelor de sensibilitate, prevalența MDR reprezintă 24-26% printre cazurile noi și peste 60% - printre cazurile tratate anterior, iar în 2016, 26% dintre cazurile noi și 56% dintre recidive au fost rezistente la medicamente⁴.

În ceea ce privește co-infecția TB/ HIV, în 2013, 4279 pacienți cu TB (toate formele) au fost testați la HIV, și 265 dintre ei au fost depistați ca fiind HIV-pozitivi (5,9%) ; în 2016, 3367 pacienți cu TB (toate formele) au fost testați la HIV, și 300 dintre ei au fost depistați ca fiind HIV-pozitivi (8,9%). În timp ce aproape toți pacienții cu TB în tratament sunt testați la HIV, examinarea la TB printre PTHIV este scăzută. De asemenea, din 314 cazuri de TB /HIV depistate în 2013, doar 160 (50,9%) au primit tratament antiretroviral, potrivit datelor PNCT. În același timp, în 2016 din toți 277 cazuri de TB/HIV, în tratament antiretroviral au fost 190 (69%).

Succesul tratamentului pentru cohorta anului 2012, cazuri noi cu microscopie pozitivă, a fost de 62,6%, decese - 10%, eșec - 4% și 8% dintre pacienți au fost pierduți din supraveghere (date PNCT). Rezultatele finale ale tratamentului MDR-TB disponibile

¹Sursa: Raportul General pe Tuberculoză 2014, Indicatorii cheie pentru Regiunea Europeana a OMS (http://who.int/tb/publications/global_report/indicators_european_region.pdf?ua=1), p. 33.

² Sursa: Raportul General pe Tuberculoză 2016, Indicatorii cheie pentru Regiunea Europeana a OMS (<http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s23098en/s23098en.pdf>), p.184

³Sursa: Raportul General pe Tuberculoză 2014, Indicatorii Cheie pentru Regiunea Europeană OMS (http://who.int/tb/publications/global_report/indicators_european_region.pdf?ua=1), p. 74.

⁴ Sursa: Raportul General pe Tuberculoză 2017, Indicatorii cheie pentru Regiunea Europeana a OMS (https://www.who.int/tb/publications/global_report/gtbr2017_main_text.pdf), p. 45

pentru cohorta anului 2011 la etapa depunerii cererii de finanțare pentru grantul 2015-2017, aratau o rată de succes a tratamentului joasă, egală cu 54,3%⁵, dar mai înaltă comparativ cu cohorțele din precedenții trei ani, unde succesul tratamentului a fost de 47-50.3%.

În decursul ultimilor ani, o serie de indicatori s-au îmbunătățit, astfel, ultimele date disponibile arată că pentru cohorta anului 2015, cazuri noi cu microscopie pozitivă, 83% au fost tratate cu succes, decese – 9,23%, eșec – 3,5% și 4,4% dintre pacienți au fost pierduți din supraveghere (date PNCT / WHO https://extranet.who.int/sree/Reports?op=Replet&name=/WHO_HQ_Reports/G2/PRO D/EXT/TBCountryProfile&ISO2=MD&outtype=html). Rezultatele finale ale tratamentului MDR-TB sunt disponibile pentru cohorta anului 2015, unde rata de succes a tratamentului este egală cu 49%, fiind în mică descreștere versus la cohorta 2015.

În contextul profilului epidemiologic și provocărilor programatice, obiectivul general al programului este de a reduce povara tuberculozei (inclusiv TB MDR/XDR) în Republica Moldova prin asigurarea accesului la diagnostic și tratament de calitate, implementarea abordărilor durabile centrate pe pacient, discutarea necesităților grupurilor cu risc sporit și consolidarea capacității de management al PNCT. Programul acoperă întregul spectru de intervenții în controlul tuberculozei, inclusiv performanța generală a serviciilor de control al tuberculozei și abordări intrasectoriale pentru controlul TB, DR-TB și TB/HIV, cu o atenție deosebită la necesitățile persoanelor vulnerabile și cu risc sporit.

Prioritățile programului sunt în concordanță cu politicile și orientările internaționale, inclusiv cele prevăzute în Planul de Acțiuni Consolidat pentru Prevenirea și Combaterea Multidrog - și Rezistența Extinsă la Medicamente pentru Tuberculoză în Regiunea Europeană a OMS, 2011-2015, precum și cu principiile Strategiei Globale Post-2015 și Obiectivele pentru Prevenirea Îngrijire și Control al Tuberculozei, aprobate recent de Adunarea Mondială a Sănătății. Proiectul este parte integrantă al Programului Național de Control al Tuberculozei și implică actori guvernamentali relevanți și organizații non-guvernamentale.

Programul susține și fortifică intervențiile care au fost sprijinite anterior de Fondul Global, precum și activități noi, cum ar fi implementarea tehnologiilor de diagnostic molecular rapid (GeneXpert) în instituții de prestare a serviciilor medicale la nivel raional. În același timp, activitățile programului sunt planificate ținând cont de contribuția crescândă a Guvernului pentru preluarea principalelor necesități financiare ale programului, inclusiv preluarea treptată a procurării medicamentelor TB de linia a doua, suportului motivațional etc. Intervențiile programului acoperă atât sectorul civil, cât și sectorul penitenciar, precum și regiunea Transnistria adresând, prin urmare, problema accesului limitat la serviciile esențiale în controlul TB pentru populația care locuiește în această regiune.

Scopul programului:

Reducerea poverii tuberculozei (inclusiv TB MDR/ XDR-) în Republica Moldova, prin asigurarea accesului comun la diagnostic și tratament de calitate, implementarea abordărilor durabile centrate pe pacient, abordarea necesităților grupurilor cu risc sporit și consolidarea capacității de management al PNCT.

⁵Sursa: [Raportul General pe Tuberculoză 2014, Indicatorii Cheie pentru Regiunea Europeană OMS \(http://who.int/tb/publications/global_report/indicators_european_region.pdf?ua=1 \)](http://who.int/tb/publications/global_report/indicators_european_region.pdf?ua=1), pg. 100.

Strategii :

- Asigurarea accesului comun la diagnostic rapid și de calitate a tuturor formelor de TB, inclusiv M / XDR-TB ;
- Consolidarea abordărilor centrate pe pacient pentru tratamentul TB MDR / XDR ;
- Îmbunătățirea managementului tuberculozei asociate cu HIV ;
- Consolidarea capacităților de management, coordonare, monitorizare și evaluare ale Programului Național de control al tuberculozei.

Activități planificate :

- Implementarea Xpert MTB / RIF la nivel raional, în penitenciare și centrele SIDA ;
- Susținerea metodelor de diagnostic recomandate de OMS (WRDs) în laboratoarele de referință ;
- Acordarea suportului motivațional pacienților MDR / XDR pentru aderență la tratament ;
- Susținerea Centrelor comunitare pentru suportul pacienților cu tuberculoză;
- Susținerea ONG-urilor prin Programul de granturi mici pentru persoanele cu risc sporit și persoanele greu de accesat, afectate de TB ;
- Fortificarea activităților de pledoarie, comunicare și mobilizare socială / informare și educație pentru prevenirea DR-TB ;
- Fortificarea capacităților naționale pentru colaborarea TB / HIV ;
- Fortificarea capacităților de management PNCT ;
- Fortificarea capacităților pentru îmbunătățirea serviciilor de îngrijire TB ;
- Fortificarea sistemului de supraveghere, monitorizare și evaluare al PNCT.

Grup țintă / beneficiari

- Pacienții TB;
- Pacienții MDR-TB;
- Deținuții;
- PTHIV;
- Lucrătorii medicali implicați în diagnosticare, managementul de caz și tratamentul tuberculozei, inclusiv asistența medicală primară;
- Comunitatea.

SUMARUL REALIZĂRILOR

În anul 2017, cu scop de a reduce povara tuberculozei (inclusiv TB MDR/XDR) în Republica Moldova prin asigurarea accesului comun la diagnostic și tratament de calitate, implementarea modelelor de îngrijire durabile centrate pe pacient, abordarea necesităților grupurilor cu risc sporit și consolidarea capacității de management al PNCT, au fost implementate următoarele activități:

a) *Implementarea metodei rapide pentru testarea rezistenței la rifampicină a TB, prin metoda Xpert MTB:*

Ca rezultat al extinderii metodei rapide, fortificării capacităților personalului medical și a monitorizării stricte a implementării metode, procentul de pacienți cu simptome sau

semne sugestive pentru TB, cazuri noi și recidiva, examinați de Xpert MTB/ RIF a atins 110 de %.

b) Suportul multidimensional al pacienților cu TB:

În cadrul a 10 instituții medico-sanitare publice și-au continuat activitatea Centrele Comunitare pentru suportul pacienților cu tuberculoză, precum și au fost instituite alte 32 de centre de suport al tratamentului pacienților cu TB în condiții de ambulator (26 pe malul drept și 6 Centre pe malul stâng al Nistrului). Au fost realizate diferite activități pentru a sprijini serviciul de ftiziopneumologie în oferirea serviciilor medicale, de consiliere și asigurare a suportului în obținerea asistenței sociale și juridice, la necesitatea pacienților. Adicional, Centrele Comunitare au organizat măsuri cu scop de informare și mobilizare a comunității cu privire la prevenirea răspândirii TB, inclusiv în colaborare cu autoritățile publice locale.

c) Implicarea societății civile prin programul de granturi mici:

În anul de raportare societatea civilă a fost implicată pe trei direcții majore:

- abordări inovative centrate pe pacient;
- controlul tuberculozei, tuberculozei multidrogrezistente și tuberculozei asociate cu HIV în grupurile cu risc sporit de îmbolnăvire;
- controlul tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV printre deținuți și foști deținuți.

În 2017, au fost acceptate pentru finanțare în cadrul programul de granturi mici - 11 ONG pentru implementarea activităților de control al TB, pe cele 3 componente anunțate. ONG au acoperit cu activități conexe Programului de Control al TB cca 22 raioane și municipii de pe ambele maluri. Activitățile ONG-urilor sunt orientate spre acoperirea problemelor stringente ale programului de control al TB precum: menținerea în tratament a persoanelor bolnave de TB cu risc sporit de pierdere din supraveghere, persoanele din grupa CDI, boschetarii, migrați și deținuți; asigurarea diagnosticării precoce a TB în rândul reprezentanților grupurilor vulnerabile de populație; sporirea rolului pacientului și comunității în controlul tuberculozei.

d) Advocacy, comunicare și mobilizare socială:

O componentă importantă a proiectului „Consolidarea controlului tuberculozei în Moldova” reprezintă activitățile de advocacy, comunicare și mobilizare socială (ACSM). Scopul acestor acțiuni este de a sensibiliza populația generală și a anumitor grupuri vulnerabile cu privire la tuberculoză (TBC), obținerea unei participări mai active a comunității pentru a menține tuberculoza sub control.

Educarea și informarea pacientului, comunității, persoanelor cheie din sistemul de sănătate și din sistemele aferente, cât și mobilizarea societății în reducerea poverii TB, reprezintă o componentă majoră din programul de finanțare, fiind o continuitate a activităților de pledoarie și comunicare, lansate în anii precedenți. În acest sens sunt folosite diverse instrumente de implementare, cum ar fi: dezvoltarea rețelei de educatori de la egal la egal, elaborarea diverselor produse informaționale despre control al TB în funcție de grupul țintă, formarea cunoștințelor despre TB pentru jurnaliști, motivarea jurnaliștilor în abordarea subiectelor ce țin de informare și educare în domeniul TB prin sursele media etc.

e) Programul motivațional pentru îmbunătățirea aderenței pacienților cu TB la tratament:

Asigurarea unui management eficient al cazurilor de TB prin suportul pacienților și fortificarea capacităților sistemului de sănătate: creșterea aderenței pacienților la tratament este susținută în cadrul programului prin oferirea unui pachet motivațional complex, fiind evaluată necesitatea fiecărui pacient în parte, și oferit un suport echivalent la 35 lei MD / zi .

De asemenea este prevăzută asistența pacienților cu TB aflați în tratament, la etapa de transfer din sistemul penitenciar în sistemul civil, prin susținerea lor în perfectarea actelor de identitate, în cazul în care acestea lipsesc, referirea la medicul din teritoriu etc.

e) *Capacitarea sistemului de sănătate:*

O altă componentă esențială în cadrul programului este fortificarea capacităților sistemului de sănătate și implicarea tuturor partenerilor în controlul TB. Programul prevede cursuri de instruire, ateliere de lucru, participarea la conferințe peste hotare și la nivel local. Toate aceste au ca obiectiv îmbunătățirea cunoștințelor personalului medical din ftiziopneumologie și din medicina primară, despre managementul cazului de tuberculoză, în funcție de responsabilitățile personalului în acest algoritm. Parte componentă a programului sunt măsurile direcționate spre a îmbunătăți colaborarea serviciului ftiziopneumologic, serviciului medicinei primare și a partenerilor din societatea civilă. Sunt programate organizarea ședințelor comune cu scopul de a aborda și soluționa problemele de management al TB, fortificarea colaborării, parteneriatelor. La fel, pentru îmbunătățirea serviciului colaborativ TB-HIV, grantul dispune de asistență tehnică pentru elaborarea cadrului de reglementare pentru managementul TB/HIV.

ACTIVITĂȚILE IMPLEMENTATE ȘI REZULTATE

OBIECTIVUL 1. Asigurarea accesului universal la diagnostic calitativ și rapid la toate formele de TB, inclusiv M/XDR-TB

Activitatea: Implementarea Xpert MTB / RIF la nivel raional, în penitenciare și centrele SIDA

Domeniul serviciilor oferite: depistarea și diagnosticul MDR TB

În anul 2017 RP, de comun cu actorii cheie din PNCT, a continuat îmbunătățirea implementării noilor metode rapide de diagnostic al tuberculozei pe întreg teritoriu al Republicii Moldova, prin deservirea și mentenanța celor 27 instrumente GeneXpert procurate în cadrul grantului Fondului Global și celor 30 instrumente procurate din cadrul proiectului TB REACH, finanțat de Stop TB Partnership și funcționale din anul 2012. Astfel, la moment Moldova este acoperită în întregime cu echipament care face posibilă diagnosticarea rapidă a tuberculozei, inclusiv și a tuberculozei rezistente la medicamente, instrumentele fiind plasate în instituțiile medico-sanitare raionale, atât în raioanele de pe malul drept al Nistrului cât și în cele de pe malul stâng, în sectorul penitenciar și în laboratoarele de referință din țară.

Pe parcursul anului 2017 au fost efectuate 41,671 teste Xpert, dintre care 3,430 au arătat rezultat pozitiv al MTB (fără rezistență la Rifampicina - 2,275 (66,32%), 1,109 (32,33%) au arătat că probele testate erau rezistente la Rifampicină, iar în 46 (1,34%) de cazuri, nu a fost determinat dacă există sau nu rezistență). Astfel conform datelor colectate am obținut 36,870 (91,5%) teste MTB negative, 97 (0,2%) teste cu rezultat nevalidat, 1,016 (2,4%) teste ca rezultat eronat și 258 (0,6%) teste fără rezultat, în total 3,3 % rezultate nevalide. Rata joasă a testelor care au dat eroare și nu au arătat nici un rezultat, demonstrează faptul că, datorită instruirii continue a personalului implicat în testarea prin GeneXpert, selectarea persoanelor care necesită a fi investigate prin GeneXpert, colectarea sputei, pregătirea materialului pentru investigația GeneXpert și citirea rezultatelor – au loc conform standardelor, ghidurilor internaționale și protocoalelor naționale. La fel, mentenanța continuă a instrumentelor GeneXpert de către personalul de laborator instruit în țară și peste hotare, asigură buna funcționare a aparatelor GeneXpert.

Rata pozitivității printre testele efectuate, în mediu pentru anul 2017 a atins 8,5%, ceea ce demonstrează că GeneXpertul este utilizat în calitate de instrument de screening și în același timp, drept metodă de diagnostic pentru suspecții la tuberculoză la nivel național.

Conform algoritmului de diagnosticare al tuberculozei în scop rapid se utilizează și microscopia optică concomitent cu metoda Gene Xpert MTB/Rif. Din totalul de 3,430 teste MTB+, 1,785 au arătat rezultat negativ prin microscopie, iar pentru 94 probe – microscopia nu a fost efectuată. Astfel cu ajutorul testării prin GeneXpert, MTB+ a fost depistată în 1,591 probe adiționale în care MTB+ nu a fost depistată cu ajutorul testării convenționale prin microscopie.

Din probele MTB/Rif pozitive 3,430 au fost depistați 190 (5,5%) pacienți cu testul HIV pozitiv. Au fost prezenți și 175 (5,1%) pacienți care nu au prezentat semne radiologice suspecte tuberculozei.

97.4% din pacienții cu tuberculoză înregistrați în 2017, au fost examinați prin Xpert MTB/RIF din totalul pacienților cu TB înregistrați în 2017. Aceasta demonstrează că țara a atins utilizarea universală a Xpert ca metodă de testare. Angajamentul și înțelegerea semnificației noii tehnologii de către specialistul TB din teritoriile are o influență bună asupra introducerii și aplicării instrumentului de diagnosticare și a procedurii, inclusiv în raioanele, care au început utilizarea acestei metode nemijlocit la ei în raioane, în 2016.

Activitatea: Participarea la evenimente internaționale tematice a personalului implicat în implementarea Xpert-ului în Moldova

Pe parcursul anului 2017, 3 persoane din cadrul Institutului de Ftiziopneumologie "Chiril Draganiuc" și catedrei de Pneumoftiziologie a USMF "N. Testimițanu" au participat la evenimente internaționale aferente implementării metodei de diagnostic prin GeneXpert:

- "Al 27-lea Congres Internațional al Societății Europene de Respirologie", 09-13 septembrie 2017, Milano, Italia – 1 persoană din cadrul catedrei de Pneumoftiziologie a USMF "N. Testimițanu".
- Conferința internațională UNION, 11-14 octombrie 2017, Guadalajara, Mexica - 1 persoană din cadrul Institutului de Ftiziopneumologie "Chiril Draganiuc".
- Prima Conferință Ministerială organizată de către OMS la nivel global, 16-17 noiembrie 2017, Moscova, Federația Rusă - 1 persoană din cadrul Institutului de Ftiziopneumologie "Chiril Draganiuc".

OBIECTIVUL 3. Consolidarea abordărilor centrate pe pacient pentru tratamentul TB MDR / XDR

Activitatea: Acordarea suportului motivațional pacienților MDR / XDR pentru aderență la tratament;

Domeniul serviciilor oferite: tratamentul MDR TB

Suportului motivațional oferit în baza grantului Fondului Global a fost modificat din pachete alimentare în transferuri de bani direct pe contul personal al pacientului, excepție fiind pacienții din instituțiile penitenciare, pacienții care sunt asigurați cu tratament direct observat la domiciliu și persoane fara domiciliu care în continuare primesc pachete alimentare. Pachetele alimentare, în calitate de suport au fost menținute pentru persoanele din sistemul penitenciar și persoanele din grupurile de risc (persoane fara domiciliu).

Suportul motivațional susținut de FG este oferit pacienților cu TB care au respectat cerința de minimum 25 de vizite la instituția medicală pentru tratamentul DOT și nu sunt incluși în programul de suport motivațional din sursele CNAM.

În perioada de raportare 517 pacienți cu TB - MDR noi transferați la faza de ambulator de tratament din toată țara au primit suport motivațional pentru complianța la tratament, precum și 368 de pacienți noi cu TB sensibilă transferați sau care au inițiat tratament DOTS în faza de ambulator din regiunea din stânga Nistrului, au primit suport motivațional pentru îmbunătățirea aderenței la tratament. Indicatorul este calculat cumulativ pe an și este realizat în proporție de 106% anual. În program au fost incluși

toți pacienții eligibili. Programul de suport în cadrul grantului FG este singura sursă de sprijin motivațional pentru pacienții din Transnistria. În plus, odata cu implementarea programului de suport motivațional a fost revizuită procedura de validare a pacienților eligibili pentru malul stâng al Nistrului. Coordonatorul regional TB din Transnistria a acceptat participarea activă a ONG-ului din regiune la îmbunătățirea colectării și procesării datelor pentru procedura de validare al eligibilității pacienților cu TB la programul de motivare la tratament, prin asigurarea accesului la informațiile înregistrate de către cabinetele TB locale din regiune privind înregistrarea și includerea pacienților cu TB sensibili în lista de beneficiari eligibili. Deasemenea s-a creat un cadru pentru accesul operativ la datele cu referire la nivelul de aderență la tratament, pentru a intervine prompt pentru problema de aderență la tratament al pacienților, în regiune.

Activitatea: Suportul Centrelor Comunitare

Domeniul serviciilor oferite: Implicarea comunității în controlul TB

Echipele Centrelor comunitare din cadrul celor 10 IMSP Spitale Raionale au fost susținute din grantul FG pe parcursul anului 2017. În conformitate cu prevederile ordinului Ministerului Sănătății nr.320 din 28 aprilie 2017 "Cu privire la Centrul de suport al tratamentului pacienților cu TB în condiții de ambulator (în continuare – Centre)" au fost instituite 32 de centre de suport al tratamentului pacienților cu TB în condiții de ambulator (26 pe malul drept și 6 centre pe malul stâng al Nistrului). Conform ordinului Ministerului Sănătății nu a fost aprobată lansarea activității a 5 Centre în mun. Chisinau, precum a fost planificat în cererea către FG. Centrele Comunitare pentru suportul tratamentului pacienților în condiții de ambulatoriu (în continuare Centru Comunitar), au realizat activitățile programate, având drept obiective:

- formarea continuă a aderenței la tratamentul antituberculos;
- identificarea potențialilor beneficiari ai centrului;
- efectuarea tratamentului strict supravegheat (DOT);
- oferirea programelor informaționale și de educare pentru pacienții de tuberculoză;
- acordarea serviciilor de consiliere psihologică, medicală, juridică pentru pacienții TB;
- organizarea și acordarea suportului social și DOT la domiciliu pentru persoanele cu TB care nu se pot deplasa;
- organizarea grupurilor de ajutor reciproc pentru persoanele cu TB și familiile acestora;
- asigurarea procesului de reintegrare și reabilitare în conformitate cu planurile individuale și cu standardele de calitate;
- susținerea și mobilizarea comunității în vederea prevenirii răspândirii epidemiei (informare și profilaxie) de tuberculoză.

În vederea asigurării funcționalității centrelor noi create, au fost realizate următoarele activități:

- Centrele de pe malul drept au inițiat activitățile de oferire a serviciilor medico-sociale și de suport psihologic beneficiarilor începând cu luna mai, excepție fiind Centrul din cadrul IMSP SR Anenii Noi, care a format echipa în luna iulie;
- La 11 iulie 2017 a fost semnat acordul de colaborare între Centrul PAS, Spitalul de Tuberculoză din Bender și autoritatea publică în sănătate din regiunea

Transnistreană. Astfel, la data de 11 iulie 2017 au fost semnate contracte cu IMSP SR Camenca, IMSP SR Dubăsari, IMSP SR Grigoriopol, IMSP SR Slobozia și SCR Tiraspol. Până la sfârșitul lunii iulie, 2017 directorii de spitale au reușit să formeze echipe care activează în cadrul centrelor pentru suportul pacienților cu TB din raioanele menționate.

- Toate centrele noi au fost dotate cu echipament IT și mobilier.
- Echipele centrelor au beneficiat de bugete pentru acoperirea cheltuielilor operaționale (telefon/ internet, birotica, combustibil,) și cele legate de remunerarea muncii membrilor din echipă , în limita bugetului alocat de către FG ;
- Au fost organizate 9 cursuri de instruire pentru angajații Centrelor noi la care au participat 207 persoane. Au fost organizate 6 cursuri de inițiere în activitățile Centrelor comunitare (5 în luna mai pentru Centrele de pe malul drept și 1 în luna august pentru Centrele de pe malul stâng). In luna noiembrie, 2017 au fost instruiți suplimentar coordonatorii și psihologii din Centrele noi create de pe malul drept, în cadrul a 3 instruirii.

Mai multe Centre de suport al tratamentului pacienților cu TB în condiții de ambulator din cadrul IMSP-urilor din lista celor create în 2017, au organizat mese rotunde în cadrul consiliilor raionale cu participarea conducerii raionului, reprezentanților APL, medicilor șefi din Centrele de Sănătate, conducerii Direcției de Asistență Socială raională, reprezentanților Inspectoratului de Poliție, Serviciului de Sănătate Publică raională privitor la lansarea activității centrelor și perspectivele de conlucrare a echipelor centrelor cu actorii menționați. Mese rotunde cu participarea instituțiilor și partenerilor meționați au fost realizate în următoarele raioane:

- 27 iunie 2017 - Consiliul raional Dondușeni - reprezentanți ai Consiliului raional, Direcției Asistență Socială CR, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, Șefii CSP și SR, Comisar și vice comisar, Șef Direcția Educație, reprezentanții ONG-urilor locale, primari din satele raionului, reprezentant al Centrului PAS.
- 08 iulie 2017 – mun. Bălți - reprezentanții Consiliului Municipal, șefa Direcției Sănătate, șefa Direcției Asistență Socială, medicii Dispensarului TB Bălți, Șefii CSP si SR, Șefii Direcției Educație, reprezentanții ONG-urilor locale, reprezentant al Centrului PAS.
- 19 iulie 2017 – Consiliul raional Taraclia - președintele raionului, reprezentanți CR, șefii Direcției Asistență Socială, Șefii CSP și SR, Șefa Direcției Educație, reprezentant al Centrului PAS.
- 27 iulie 2017 - Consiliul raional Nisporeni - reprezentanți ai Consiliului raional, Direcției Asistență Socială CR, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, Șefii CSP și SR, Șef Direcția Educație, reprezentanții ai Comisariatului de Poliție și CNAM teritorial, primari din satele raionului, reprezentant al Centrului PAS.
- 28 iulie 2017 – Consiliul raional Sîngerei - reprezentanți ai Consiliului raional, Direcției Asistență Socială CR, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, Șefii CSP și SR, reprezentant al Centrului PAS.
- 16 august 2017 - Consiliul raional Rîșcani - reprezentanți ai Consiliului raional, Direcției Asistență Socială CR, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, Șefii CSP și SR, Comisar și vice comisar, Șef Direcția Educație, primari din satele raionului, reprezentant al Centrului PAS.
- 16 august 2017 – IMSP SR Comrat - medicul șef SR Comrat, reprezentanții CSP, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, reprezentanții CNAM teritorial, reprezentant al Centrului PAS.

- 23 august 2017 - Consiliul raional Cantemir - reprezentanți ai Consiliului raional, Direcției Asistență Socială CR, medicii șefi ale Centrelor de Sănătate, Șefii CSP și SR, Comisar și vice comisar, Șef Direcția Educație, reprezentanții ONG-urilor locale, primari din satele raionului, reprezentant al Centrului PAS.

Pentru a îmbunătăți aderența pacienților la tratament, echipele Centrelor Comunitare au susținut serviciul de ftziopneumologie prin: vizite la serviciul de medicină primară pentru identificarea riscului de pierdere din supraveghere al pacienților și informarea serviciului TB din teritoriu în vederea prevenirii acestuia, organizarea tratamentul DOT la domiciliu pentru pacienții din centrul raional în dificultate de a se deplasa la IMSP, instruirea la locul de muncă a personalului din medicina primară etc. Ținând cont, că în Centrul Comunitar este formată o echipa multidisciplinară, pacientul cu TB și membrii familiei au beneficiat de suport medical, consiliere psihologică, asistență pentru obținerea suportului social de la autoritățile abilitate și suport juridic, la necesitate.

O serie de activități ale Centrului Comunitar au fost orientate spre mobilizarea comunității, fortificarea colaborării cu autoritățile publice locale, instituții publice și private, pentru participarea lor în realizarea măsurilor de prevenire a răspândirii TB.

Centrele comunitare din 28 raioane de pe malul drept și 3 raioane de pe malul stâng au plasat banere, difuzat video/audio clipuri la TV și radio locale, din resursele neutilizate pentru cheltuielile curente ale centrelor.

Activitatea: Vizitele de monitorizare / supervizarea Centrelor Comunitare

Activitatea Centrelor Comunitare este monitorizată de echipa PNCT în cadrul programului de monitorizare și evaluare a instituțiilor implicate în controlul tuberculozei și de un consultant, din cadrul proiectului, care efectuează vizite lunare la fiecare Centru Comunitar pentru a oferi asistență tehnică centrelor și recomanda soluții de îmbunătățire a situației, acolo unde este nevoie. În 2017, urmare ai deciziei FG din Ianuarie 2017, de aprobare al extinderii în toată țara al modelului de asistență multidisciplinară prin intermediul Centrului de suport la pacienților cu TB în tratament în ambulator și ordinului Ministerului Sănătății din 28.04.2017, la o diferență de 22 luni de la perioada programată în cererea de finanțare către donator, pentru accelerarea formării echipelor din Centre și susținerea tehnică intensă al lor au fost încadrați 2 consultanți.

Activitatea: Efectuarea studiului privind implicarea centrului comunitar pentru suportul pacienților cu tuberculoză în controlul tuberculozei

Acest studiu nu a fost realizat din cauza creării centrelor comunitare abia în luna mai 2017. În urma consultărilor interne a fost realizată cercetarea operațională "Accesul la diagnostic și tratament al pacienților cu tuberculoză, barierele la asistență adecvată și dificultățile financiare ale pacienților și familiilor acestora".

Activitatea: Programul de granturi mici pentru ONG

Domeniul serviciilor oferite: populațiile cheie afectate

În grantul pentru anul 2017 este prevăzut implicarea societății civile pe trei direcții majore:

- abordări inovative centrate pe pacient;
- controlul tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV în grupurile cu risc sporit de îmbolnăvire;

- controlul tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV printre deținuți și foști deținuți.

În 2017, au fost acceptate pentru finanțare în cadrul programului de granturi mici – 11 ONG pentru implementarea activităților de control al TB, pe cele 3 componente anunțate. ONG acoperă cu activități conexe Programului de Control al TB cca 22 raioane și municipii de pe ambele maluri. Activitățile ONG-urilor sunt orientate spre acoperirea problemelor stringente ale programului de control al TB precum: menținerea în tratament a persoanelor bolnave de TB cu risc sporit de pierdere din supraveghere, persoanele din grupa CDI, boschetarii, migrați și deținuți; asigurarea diagnosticării precoce a TB în rândul reprezentanților grupurilor vulnerabile de populație; sporirea rolului pacientului și comunității în controlul tuberculozei.

Activitatea: Abordări inovative centrate pe pacient

Activitățile realizate de 9 ONG-uri pe parcursul anului 2017 sunt:

- **sensibilizare** prin intermediul întrunirilor grupurilor de suport/ vizite la domiciliu/ educatori de la egal la egal pentru a consilia membrii de familie al persoanelor cu TB și contactii. Au fost consiliați 1664 membri de familie/contacti/persoane din grupe de risc;
- **referire la serviciile de resort pentru diagnosticare a TB** - 1733 persoane din grupele de risc TB au fost referite la instituțiile medicale pentru investigare la TB din care 58 au fost diagnosticate cu TB;
- **îmbunătățirea aderenței la tratament** – s-a oferit consiliere și sesiuni de informare 867 persoanelor noi diagnosticate cu TB care sunt evaluate cu risc de întrerupere a tratamentului prin intermediul întrunirilor grupurilor de suport, vizite la domiciliu/ de la egal la egal. 43 persoane pierdute din supraveghere au fost întoarse în tratament;
- **suport psihologic** a fost acordat la 305 TB pacienți (494 sesiuni individuale de consiliere psihologică) și 181 membri de familie de către psihologi (196 sesiuni colective de consiliere psihologică).

ONG-urile implicate în programul de granturi mici prin următoarele proiecte:

1. "Implicarea în depistarea și tratamentul TB în grupurile vulnerabile din Bender și Slobozia", "Programe Medico-Sociale", Bender;
2. "Implicarea comunității în creșterea ratei succesului tratamentului la pacienții cu TB prin oferirea suportului și consilierii", „Asociația Psihologilor Tighina”, Caușeni;
3. "Reducerea incidenței TB în Soroca prin fortificarea eforturilor comunității", Centrul de Asistență Socială „Casa Speranțelor”, Soroca;
4. "Împreună în controlul tuberculozei", „Speranta Terrei”, Bălți;
5. "Suport social și psihologic pacienților cu TB și MDR TB", "ACTIV", Bender;
6. "Grupuri de suport de la egal la egal pentru pacienții cu TB și depistare timpurie în raioanele Floresti, Drochia și Singerei", Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Moldova "SMIT", Bălți;
7. "Implicarea comunității în prevenire, diagnosticul și tratamentul tuberculozei", "AFI Anenii Noi", Anenii Noi;
8. "Implicarea comunității în facilitarea accesului la serviciile de prevenire și tratament al tuberculozei al grupurilor cu risc sporit din raioanele Cantemir și Vulcănești", ONG "Pas cu Pas", Cahul;

9. "Implicarea comunității în facilitarea accesului la serviciile de prevenire și tratament al tuberculozei al grupurilor vulnerabile din raionul Ceadâr-Lunga", Instituția Publică Centrul Social Regional pentru PTH "Împreună pentru Viata", Comrat.

Activitatea: Controlul tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV în grupurile cu risc sporit de îmbolnăvire

Au fost realizate activități prin implicarea a 4 ONG, precum:

- **screening la TB efectuat la** 2253 persoane, cu informarea despre măsurile de prevenire a TB;
- **testare la TB** - 825 persoane printre boschetari, consumatori de droguri, etc au fost referite pentru testare la TB, din care 77 au fost diagnosticate cu TB;
- **suport în sporirea aderenței în tratament** - 172 pacienți TB au fost informați privind aderența la tratament;
- **suport psihologic** - 16 persoane cu TB din grupa consumatorilor de droguri și 44 membri de familie au beneficiat de sesiuni de consiliere. În total au fost petrecute 184 de sesiuni de consiliere.

ONG-urile implicate prin următoarele proiecte sunt:

1. "Facilitarea accesului la diagnosticul și tratamentul TB persoanelor fără loc permanent de trai în mun.Chisinau", "Act for Involvement" (AFI), Chișinău;
2. "Depistarea TB în rândul persoanelor fără loc permanent de trai în mun. Bălți", "Speranta Terrei", Bălți;
3. "Suport în diagnosticul și tratamentul TB persoanelor fără loc permanent de trai în mun. Bender și Slobozia", "Programe Medico-Sociale", Bender;
4. "Prevenirea, depistarea precoce și tratament TB în rândul grupurilor de risc în mun. Balti", "Tinerii pentru Dreptul la Viață", Bălți.

Activitatea: Controlul tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV printre deținuți și foști deținuți

În perioada 01 ianuarie - 31 decembrie 2017 în scopul facilitării controlului tuberculozei, tuberculozei drog-rezistente și tuberculozei asociate cu HIV printre deținuți și foști deținuți au fost implementate 2 proiecte:

1. "Asigurarea aderenței la tratament TB al deținuților din penitenciare și foștilor deținuți", "Act for Involvement" (AFI), Chisinau;
2. "Suport în sporirea aderenței la tratament TB și reintegrării sociale pacienților, eliberați din penitenciarele din Transnistria", „Programe Medico-Sociale”, Bender.

În perioada de raportare pe ambele maluri ale Nistrului au fost realizate următoarele activități:

- Informare și educare a pacienților cu TB din sectorul penitenciar: 26 persoane de pe malul drept (din 27 eliberați) și 14 de pe malul stâng (din 14 eliberați) au fost informați despre drepturile și obligațiile lor, despre importanța continuării tratamentului, li s-au oferit contactele medicilor la care să se adreseze după eliberare și informație cu privire la suportul material disponibil pentru pacienții TB.

- Menținere în tratament a foștilor deținuți: 21 de pe malul drept și 14 de pe malul stâng bolnavi de tuberculoză sunt menținuți în tratament.
- Suport psihologic a fost acordat la 97 pacienți de pe malul drept (în cadrul a 121 de sesiuni de consiliere), 18 - cu risc de a întrerupe a tratamentului.
- Suport în perfectarea actelor necesare pentru obținerea suportului motivațional pe perioada tratamentului oferit la 15 pacienți de pe malul staâng al Nistrului.

Activitatea: Îmbunătățirea depistării tuberculozei în rândul populației din grupurile vulnerabile / de risc

Pentru intervenția "Îmbunătățirea depistării tuberculozei în rândul populației din grupurile vulnerabile / de risc", inclusă în planul de realizarea a grantului NFM TB în anul 2017 aprobat la CNC în 26 ianuarie 2017, au fost realizate activități prin implicarea a 7 ONG, precum:

- Medicii de familie au fost mobilizați pentru a actualiza/dezvolta listele persoanelor din grupurile de risc/grupurile care necesită vigilență sporită în 191 localități din 136 localități planificate (425 localități existente în 8 raioane).
- 4289 persoane (cele mai vulnerabile) din cele 3400 planificate au fost transportate și acompaniate la investigație radiologică pentru depistarea TB.
- 81 de persoane au fost diagnosticate cu TB după investigația radiologică efectuată.
- 281 de persoane au fost depistate cu sechele post-tuberculoase.
- 324 de persoane au fost depistate cu alte boli - bronșită, pneumonie, boli oncologice etc.
- 4502 de persoane din grupul de risc din 191 de sate au fost informate despre TB de către echipele ONG-urilor.
- Primarii, reprezentanții APL au fost informați despre situația tuberculozei în localitățile lor și aceștia au venit în suportul ONG-urilor pentru realizarea activităților de depistare timpurie a TB.

În cadrul intervenției menționate au fost implicate următoarele ONG cu proiectele:

1. "Depistarea TB în grupurile vulnerabile din Anenii Noi", "AFI Anenii Noi", Anenii Noi;
2. "Motivarea comunității pentru depistarea timpurie a tuberculozei", „Asociația Psihologilor Tighina”, Căușeni;
3. "Depistarea TB în grupurile cu risc/vigilență sporită în raionul Soroca", Centrul de Asistență Socială „Casa Speranțelor”, Soroca;
4. "Îmbunătățirea depistării TB în grupurile cu risc sporit din raioanele Rîșcani și Fălești", „Speranta Terrei”, Bălți;
5. "Examinarea la tuberculoză în grupurile cu risc sporit din raionul Florești", Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Moldova "SMIT", Bălți;
6. "Îmbunătățirea depistării TB în grupurile cu risc sporit /vigilență sporită din raionul Cantemir", ONG "Pas cu Pas", Cahul;
7. "Facilitarea accesului la serviciile de depistare timpurie a persoanelor din grupurile de risc/vigilență sporită", Instituția Publică Centrul Social Regional pentru PTH "Impreuna pentru Viata", Comrat.

Activitatea: Realizarea cercetării operaționale privind implicarea ONG în controlul tuberculozei

Studiul a fost realizat în perioada februarie-martie 2017 (vizita experților în țară). Raportul a fost prezentat la o masă rotundă cu participarea reprezentanților ONG și PNCT, în 2017. Concluzia principală a studiului este că ONG-urile evaluate aduc o contribuție importantă și unică controlului TB în Republica Moldova, lucrând cu grupuri în situații de risc care nu ar putea fi atinse altfel de sectorul public, dar care sunt crucial să fie atinse atât pentru controlul epidemiilor, cât și din perspectiva protejării drepturilor lor. Mai mult ca atât raportul a subliniat că organizațiile non-guvernamentale depun eforturi evidente pentru a acoperi golul în implicarea comunității din țară și este necesar de a susține extinderea rolului acestor organizații. În același timp raportul a listat ariile pentru revizuire și/ s-au dezvoltare care ar facilita activitatea ONG, prin implicarea ONG, autorităților responsabile de elaborare a politicilor și reglementărilor în domeniile de resort, RP, Fondul Global, precum: determinarea și elaborarea standardelor pentru serviciile prestate, termenii de referință pentru funcțiile realizate de echipele ONG, unificarea terminologiei folosite și definițiilor pentru serviciile declarate, revizuirea cadrului legislativ pentru acceptarea serviciilor prestate de ONG, elaborarea cadrului pentru acreditarea ONG de CNAM, un mecanism expres pentru evaluarea activității ONG implicate în controlul TB.

Raportul a fost transmis către toți actorii implicați în realizarea programului de control al TB.

Activitatea: Participarea la evenimente internaționale a reprezentanților societății civile

Pe parcursul anului 2017, 2 reprezentanți ai societății civile au participat la evenimente internaționale, după cum urmează:

- Cursul de instruire "Implementare strategiei TB End-TB și noua viziune pentru eliminarea tuberculozei: dezvoltarea competențelor pentru manageri și consultanți", 30 aprilie-13 mai 2017, Cepina, Italia - 1 persoană din cadrul ONG "SMIT", Bălți.
- Conferința internațională UNION, 11-14 octombrie 2017, Guadalajara, Mexica - 1 persoană din cadrul ONG "Speranța Terrei", Bălți.

Activitatea: Consolidarea activităților de advocacy, comunicare și mobilizare socială/informare și educare în domeniul prevenirii MDR TB

Domeniul de servicii oferite: ACSM

Componenta advocacy, comunicare și mobilizare socială (ACSM), din grantul „Consolidarea controlului tuberculozei în Moldova” este implementată în mare parte de către Centrul PAS nemijlocit, și pentru o serie de activități sunt implicate diverse organizații non-guvernamentale.

Activitatea: Suportul rețelelor de educatori de la egal la egal

În anul 2017, Centrul PAS a organizat 640 de prelegeri, discuții și alte activități de informare privind tuberculoza cu diferite grupuri de populație (inclusiv grupuri vulnerabile, consumatori de droguri injectabile, persoane aflate în condiții privative de

libertate, etc). Aceste activități au fost desfășurate pe ambele maluri ale râului Nistru, cu distribuirea materialelor informaționale de către voluntari (educatori de la egal la egal). Pentru realizarea acestei acțiuni, Centrul PAS atrage voluntari din diferite organizații non-guvernamentale, care lucrează cu grupurile de persoane vulnerabile (TDV-Bălți, "Pas cu Pas", Cahul, "Tinerele Femei din Cernoleuca"), populația generală ("Speranța Terrei"), precum și studenți și rezidenți de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „ N. Testemițanu” și Colegiul Național de Medicină și Farmacie „Raisa Pacalo” prin Asociația studenților și rezidenților în Medicina din Republica Moldova (ASRM).

Toți voluntarii sunt instruiți înainte de antrenare în activități de informare, fiind organizat de Centrul PAS instruirii de o zi. În anul 2017 au fost organizate 6 cursuri cu participarea a 133 de voluntari.

Adițional, la solicitarea Direcției Medicale a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (IGPF) au fost organizate instruirii scurte (4 ore) pentru angajații din 10 sectoare ale poliției de frontieră (în total, 129 participanți). Ulterior, angajații Direcției Medicale a IGPF au participat în campania de informare "Granițe sigure și garantate de pericole epidemiologice umane: Tuberculoza, HIV/SIDA".

Activitatea: Elaborarea, publicarea și distribuirea materialelor informative cu privire la TB în rândul populației generale

În perioada de raportare, Centrul PAS a elaborat și publicat 35 tipuri de diverse materiale (broșuri, pliante, afișe, postere, calendare). Aceste materiale au fost distribuite în timpul evenimentelor de informare (prelegeri, discuții, mese rotunde) organizate de PNCT, Centrul PAS, serviciul ftiziopneumologic din raioane cu Centrele comunitare de sprijin pentru pacienții cu TB create în 10 raioane ale țării, cât și de organizațiile non-guvernamentale implicate în controlul asupra TB, transmise pentru a fi distribuite pacienților cu TB, membrilor de familie și în rândul populației, precum și centrelor de medicină de familie. Materiale informaționale în limba rusă au fost distribuite pe teritoriul Transnistriei prin instituțiile publice și ONG active în regiune.

Materiale dedicate pentru populația generală au fost cu un tiraj de 234,450 de exemplare.

În cadrul ampleror campanii de sensibilizare a opiniei publice au fost instalate 8 banere și 30 light-boxuri în Chișinău în perioada noiembrie-decembrie 2017. 5 videoclipuri de câte 15 sec. au fost difuzate la fiecare 2 ore pe ecranele LED din Chișinău.

Activitatea: Evenimente de advocacy despre TB la nivel local

În perioada ianuarie – decembrie 2017, Centrul PAS a organizat 21 evenimente cu scop de advocacy în Chișinău, Bălți și în câteva raioane ale Republicii Moldova, cu participarea a președinților de raioane, membri ai consiliilor raionale, primari, șefi ai diferitelor instituții regionale, care au atribuții directe sau indirecte în controlul TB. Organizarea acestor evenimente are ca scop atragerea atenției autorităților locale asupra problemelor programului de control al tuberculozei, pacienților cu TB și familiilor lor, advocacy pentru alocarea de fonduri suplimentare pentru pacienți cu TB, exprimarea suportului Programului teritorial de TB prin crearea grupurilor de lucru multidisciplinare, care ar putea contribui la implicarea societății în controlul tuberculozei.

Activitatea: Prezentarea programelor de televiziune și de radio despre TB pentru populație

În 2017, Centrul PAS a finanțat elaborarea a 6 clipuri video, și 6 clipuri audio focusate pe subiectele / aspectele care cer o mai mare atenție, urmare al revizuirilor ghidurilor și noilor abordări în TB, recomandate de OMS. Temele reflectate în clipurile video și audio au fost selectate de comun cu PNCT și NGO. Difuzarea noilor clipuri va avea loc în 2018.

În același timp au fost organizate 2 campanii de informare în Republica Moldova - în perioada martie-aprilie și în noiembrie-decembrie 2017. 6 spoturi video privind prevenirea TB și 4 spoturi audio au fost difuzate la 5 canale de televiziune și 6 posturi de radio cu acoperire națională în 2017, inclusiv urmare al măririi al bugetului pentru această intervenție aprobate de Fondul Global. Timpul de difuzare total în martie-aprilie a fost de aproape 750 de minute și în noiembrie-decembrie -764 min. Aceleași spoturi au fost difuzate pe 11 canale TV locale. În martie-aprilie canalele de televiziune locale, de asemenea, au creat și difuzat 12 programe (reportaje) la subiectul - controlul TB, cu durată de 15-20 de minute fiecare.

Activitatea: Colaborarea cu mass-media în domeniul informării și educației pentru controlul TB

- Formarea cunoștințelor pentru 34 persoane în cadrul a 3 instruirii pentru reprezentanții mass-media;
- Organizarea unui concurs pentru televiziunile regionale în perioada martie-aprilie 2017 la care au participat 11 televiziuni care au elaborat și difuzat 12 materiale video cu privire la probleme legate de tuberculoză.

În cadrul acestui obiectiv a fost elaborată "Strategia de advocacy, comunicare și mobilizare socială de control al tuberculozei în Republica Moldova, pentru anii 2018-2020". Strategia a fost prezentată și discutată în cadrul mesei rotunde organizate în data de 22.11.2017. La masa rotundă au participat reprezentanții serviciului ftizopneumologic din țară, reprezentanții societății civile și alți actori-cheie în controlul TB. Strategia a fost recomandată pentru utilizare în procesul de planificare a activităților de informare și advocacy în țară. Textul integral al strategiei este disponibilă pe pagina web a Centrului PAS <http://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/67>.

La fel, a fost realizat studiul de evaluare a cunoștințelor, atitudinilor și practicilor despre tuberculoză în rândul populației generale. Acest studiu nu a fost planificat în aplicația inițială de grant, însă o adresare a țării către FG a fost înaintată cu solicitarea de a desfășura un asemenea studiu din sumele neutilizate din grantul curent (decizia CCM -26/01/2017). Studiul "Tuberculoza în Moldova: cunoștințe, atitudini și practici ale populației generale și ale populației cheie afectate, 2017" a fost realizat în 2017 cu prezentarea în cadrul mesei rotunde pentru persoanele cheie din serviciul public și comunitate. Studiul poate fi găsit la <http://pas.md/ro/PAS/Studies/Details/69>.

OBIECTIVUL 4. Îmbunătățirea managementului TB asociate cu infecția HIV.

Activitatea: Consolidarea capacităților naționale în realizarea unui control eficient al co-infecției TB/HIV

Domeniul de servicii oferite: co-infecția TB/HIV

A fost format de Ministerul Sănătății un Grup de Lucru pentru fortificarea activităților colaborative TB/HIV.

Centrul PAS a contractat un expert internațional pentru analiza amplă al managementului co- infecției TB/HIV prin prisma dimensiunilor: reglementare, operațional / procedural și informațional și oferirea suportului programelor naționale TB și HIV în fortificarea managementului co-infecției pentru a îmbunătăți calitatea vieții persoanelor cu HIV. În data de 15 noiembrie 2017, a fost organizat un atelier de lucru pentru a discuta și valida concluziile și recomandările formulate în urma misiunii de asistență tehnică și de a schița următoarele etape pentru a introduce în practică propunerile, inclusiv prin intermediul ghidurilor/ protocoalelor naționale TB/HIV. La atelier au participat 39 reprezentanți ai PN TB și HIV, Recipientilor Principali, ONG-urilor active în controlul TB și HIV.

Ambele programe au beneficiat de asistență tehnică externă care a evaluat managementul co- infecției TB/HIV.

Deasemenea a fost elaborat ghidul de management al co-infecției TB/HIV cu implicarea a 4 experți locali. Adițional s-a asigurat asistența tehnică pentru ajustarea capitolului – "Managementul co-infecției TB/HIV" din "Protocolul Clinic Național pentru TB", prin contractarea experților naționali.

Activitatea: Instruirea continuă a personalului din serviciului de ftiziopneumologie

Pe parcursul anului 2017 în fost organizate o serie de cursuri de instruire și ateliere de lucru pentru fortificarea capacităților specialiștilor implicați în controlul TB de la diferite nivele și pe diferite subiecte, precum: noi metode de diagnosticare, tratament, colaborări intersectoriale, colaborări multidisciplinare.

În scopul consolidării capacităților resurselor umane implicate în controlul TB au fost instruiți 92 medici ftiziopneumologi și personal de laborator în diferite aspecte ale utilizării și implementării metodei GeneXpert. Numărul mai mic de persoane instruite față de cel planificat se explică prin instruirea unui număr mai mare decât cel planificat în anii 2015 și 2016 din cadrul grantului TB 2015-2017.

Pentru fortificarea managementului de caz TB/HIV u fost organizate cursuri comune pentru medicii ftiziopneumologi și medicii infecționiști de pe ambele maluri ale Nistrului. Agenda de instruire a optat spre o abordare comprehensivă al managementul co-infecției TB/HIV. În cadrul acestor cursuri, medicii ftiziopneumologi au fost instruiți în număr de 145, iar medicii infecționiști - 42, din numărul total de 187 persoane instruite.

Tot în cadrul acestei activități au fost organizate cursuri pentru personalul medical ftiziopneumologic de pe ambele maluri ale Nistrului, cu genericul : DCT și utilizarea testelor rapide. În cadrul acestor cursuri au fost instruite în total 157 persoane.

Suplimentar s-a susținut financiar pregătirea la Scoala de Management în Sănătate Publică a USMF „N. Testimitanu” a unui specialist din cadrul IMSP Institutul de Ftiziopneumologie "Chiril Draganiuc".

Activitatea: Consolidarea capacităților sistemului de sănătate în scopul asigurării controlului eficient al tuberculozei prin îmbunătățirea sistemului de resurse al instituțiilor implicate în controlul tuberculozei

În vederea consolidării capacităților sistemului de sănătate în scopul asigurării controlului eficient al tuberculozei prin îmbunătățire sistemului de resurse al instituțiilor implicate în controlul tuberculozei, au fost procurate, în baza solicitării Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și a IMSP IFP cu aprobarea Fondului Global –

- Echipament IT pentru asigurarea implementării sistemului informațional la Clinica nr. 2 Vorniceni (blocul nou);
- Echipament TV pentru realizarea programelor de informare, educare pentru pacienții cu MDRTB care se vor trata în clinica nr. 2 Vorniceni al IMSP IFP/ blocul noi;
- Două unități de transport și anvelope pentru a facilita deplasarea personalului medical și non- medical care va activa în cadrul clinicii nr. 2 din localitatea Vorniceni, r-l Stășeni;
- Servere și un sistem conex pentru asigurarea funcționalității serverilor care susține stocarea și funcționarea SYMETB- sistemul de management informațional în TB.

Activitatea: Consolidarea capacităților sistemului de sănătate în scopul asigurării controlului eficient al tuberculozei prin ajustarea cadrului normativ în controlul tuberculozei

Pentru a consolida capacitățile sistemului de sănătate în controlul eficient al tuberculozei și fortifica cadrul normativ în acest segment , a fost susținută elaborarea foii de modernizare a serviciului TB, financiar din sursele Fondului Global și consultativ prin participarea echipei Centrului PAS,. O serie de intervenții din acest document au fost susținute prin asistență tehnică internațională și locală, prin care au fost elaborate rapoarte de evaluare, analiză, formate baze de evidențe pentru susținerea schimbărilor, și proiecte de documente, prin care s-a propus un modelajustat de îngrijiri pentru persoanele cu TB, standarde minime pentru prestatorii de servicii non- medicale și o serie de servicii medicale, care ar putea fi realizate prin implicarea societății civile. Ca rezultat au fost realizate / organizate următoarele intervenții -

- Asistență tehnică internațională pentru realizarea analizei eficienței alocațiilor în TB în Moldova prin metoda Optima-TB, cu scopul de a obține o înțelegere a perspectivelor de atingere a țintelor stabilite în PNCT 2016-2020 și perspectivele de utilizare eficientă al alocațiilor. În cadrul acestui exercițiu au fost modelate mai multe scenarii, agreate cu actorii – cheie din țară responsabili de controlul TB atât la nivel public cât și din societatea civilă, și alți parteneri în baza aplicării a câtorva opțiuni și seturi de intervenții. De asemenea scenariile modelate au oferit evidențe despre eficiența alocațiilor la moment și de perspectivă, care vor servi ulterior în procesul de luare a deciziilor în cadrul programului național de TB în contextul schimbărilor propuse, inclusiv al elaborării modelului centrat pe pacient, reformelor așteptate în sistemul de servicii în TB.
- Asistență tehnică internațională pentru elaborarea standardelor pentru toți prestatorii de servicii implicați în controlul tuberculozei, atât medicali, cât și ne-medicali.
- Asistență tehnică internațională pentru evaluarea situației referitor la controlul infecției în instituțiile care prestează servicii TB și elaborarea recomandărilor pentru Planul Național de Control al Infecției.

- Asistență tehnică internațională pentru evaluarea modelelor de finanțare pentru controlul TB și elaborarea recomandărilor pe mecanismele de plată.
- Asistență tehnică internațională pentru evaluarea practicilor curente de management al resurselor umane în TB, planificarea necesităților de resurse umane, inclusiv oferirea unui instrument pentru planificare al resurselor umane din perspectiva schimărilor propuse.
- Asistență tehnică națională pentru elaborarea ghidului "Managementul aprovizionării cu reactive și produse parafarmaceutice destinate diagnosticului de laborator al TB".
- Asistență tehnică națională pentru elaborarea "Procedurii Operaționale Standarde în Managementul Medicamentelor Antituberculoase".
- Asistență tehnică privind cartografierea serviciilor oferite bolnavilor de tuberculoză în scopul elaborării modelului centrat pe pacient.
- Asistență tehnică națională pentru realizarea auditului operațional al sistemului de control al tuberculozei în Republica Moldova.
- Asistență tehnică națională pentru realizarea cercetării operaționale a politicilor și practicilor pentru examinarea contactilor cu pacienții de TB pulmonară/ sputa pozitivă și negativă.
- Asistență tehnică națională pentru realizarea ghidului operațional "Screening-ul sistematic al cazurilor de tuberculoză activă".
- Asistență tehnică națională pentru examinarea cadrului legal și elaborarea propunerilor pentru implicarea societății civile în prestarea serviciilor în controlul TB.
- Analiza dotării/prezenței tehnologiilor la nivel de medicină primară și ASMA /TB (raion/ sate) pentru gestionarea cazurilor de MTB/XDRTB completamente în condiții de ambulator, odată cu introducerea noilor medicamente.
- Elaborarea modelului de îngrijiri centrat pe pacienții TB.
- Elaborarea ghidului management cazurilor TB/HIV.
- Revizuirea și alinierea PNC în TB la adulți, copii, pentru medicul de familie.
- Asistență tehnică pentru elaborarea cadrului de reglementare pentru implicarea ONG în prestarea serviciilor din sectorul TB și contractarea organizațiilor non-guvernamentale în realizarea intervențiilor de control al tuberculozei; cartografierea serviciilor din TB.

Anexă: Lista ONG-urile care au implementat proiecte în domeniul TB în cadrul Programul de Granturi Mici în 2017

#	Denumirea ONG-ului	Denumirea proiectului	Obiectivul proiectului	Perioada de implementare a proiectului	Localitățile acoperite cu servicii în cadrul proiectelor
1	"Programe Medico-Sociale"	"Implicarea în depistarea și tratamentul TB în grupurile vulnerabile din Bender și Slobozia"	Creșterea ratei de depistare a tuberculozei în rândul persoanelor vulnerabile din Bender și Slobozia în 2017 cu 30% față de 2016 și creșterea aderenței la tratamentul TB a pacienților cu risc sporit de întrerupere prin oferirea diferitor forme de suport.	01.01.2017-31.12.2017	or. Bender, r-l Slobozia
2	"ACTIV"	"Suport social și psihologic pacienților cu TB și MDR TB"	Creșterea aderenței la tratamentul TB la pacienții cu risc sporit de întrerupere din dispensarele raionale Tiraspol, Dnestrovsc și Grigoriopol prin acordarea asistenței sociale și juridice.	01.01.2017-31.12.2017	Dispensarul TB din or. Tiraspol, Dnestrovsk, Grigoriopol
3	"AFI"	"Implicarea comunității în prevenire, diagnosticul și tratamentul tuberculozei"	Diminuarea mortalității și morbidității TB în rândul persoanelor vulnerabile de pe teritoriul raionului Anenii Noi prin implicarea comunității în controlul TB	01.01.2017-31.12.2017	Raionul Anenii Noi
4	„Speranța Terrei"	"Împreună în controlul tuberculozei"	Sporirea aderenței la tratament a pacienților cu TB aflați în	01.01.2017-31.12.2017	Mun. Bălți, Șoldănești, Fălești, Dondușeni,

			tratament din Șoldănești, Fălești, Donușeni, Briceni, Ocnița and Riscani; Identificarea precoce a cazurilor de TB în rândul persoanelor fără loc permanent de trai din municipiul Bălți.		Briceni, Ocnița și Riscani
5	„Asociația Psihologilor Tighina”	"Implicarea comunității în creșterea ratei succesului tratamentului la pacienții cu TB prin oferirea suportului și consilierii”	Sporirea ratei succesului tratamentului antituberculos prin implicarea comunității în raionul Căușeni și Ștefan-Vodă.	01.01.2017-31.12.2017	Raionul Căușeni, raionul Ștefan-Vodă
6	"Centrul de Asistență Socială Casa Speranțelor”	"Reducerea incidenței TB în Soroca prin fortificarea eforturilor comunității”	Controlul răspândirii tuberculozei în raionul Soroca prin creșterea nivelului de informare și educarea pacienților cu risc de abandon și grupurilor cu risc sporit de îmbolnăvire cu TB.	01.01.2017-31.12.2017	Raionul Soroca
7	Asociația Națională a Bolnavilor de Tuberculoză (ANBT) din Republica Moldova "SMIT" (Societatea Moldovei împotriva Tuberculozei)	"Grupuri de suport de la egal la egal pentru pacienții cu TB și depistare timpurie în raioanele Florești, Drochia și Singerei”	Sporirea aderenței la tratamentul antituberculos a persoanelor cu TB din raioanele Florești, Drochia and Sângerei și sporirea depistării precoce a maladiei la persoanele din grupul de risc.	01.01.2017-31.12.2017	Raioanele Florești, Drochia și Sângerei
8	"Pas cu Pas”, Cahul	"Implicarea comunității în facilitarea accesului la serviciile de prevenire și tratament al tuberculozei	Sporirea depistării precoce a maladiei la persoanele din grupul de risc, precum și creșterea aderenței la tratamentul	01.06.2017-31.12.2017	Raionul Vulcănești și raionul Cantemir

		al grupurilor cu risc sporit din raioanele Cantemir și Vulcănești”	antituberculos a persoanelor cu TB din raioanele Cantemir și Vulcănești prin oferirea suportului social, comunitar și informare.		
9	Instituția Publică Centrul Social Regional pentru PTH “Impreuna pentru Viata”, Comrat	“Implicarea comunității în facilitarea accesului la serviciile de prevenire și tratament al tuberculozei al grupurilor vulnerabile din raionul Ceadâr-Lunga”	Diminuarea mortalității și morbidității TB în rândul persoanelor vulnerabile de pe teritoriul raionului Ceadâr-Lunga prin implicarea comunității în controlul TB	01.06.2016-31.12.2017	Raionul Ceadâr-Lunga

INDICATORII DE PERFORMANȚĂ AI PROGRAMULUI

Performanța programului pentru perioada de raportare, în baza celor 6 indicatori de bază raportați în această perioadă este - 101%. Din totalul de 5 indicatori stabiliți pentru raportare către Fondul Global pentru perioada indicată următoarele progrese au fost atinse:

a) mai mult de 100% - 4 indicatori și b) 1 indicator atins la nivel de 54%.

Conform ultimelor revizuirii ale condițiilor de raportare din partea Fondului Global, Recipientul Principal a trecut de la raportare semestrială la raportare anuală. Ultimul rating disponibil este pentru semestrul II, 2016 – A2.

Numărul grantului Actualizarea progresului pe grant - Perioada de raportare Actualizarea progresului pe grant - Perioada acoperită Actualizarea progresului pe grant - Numărul	MDA-T-PAS			
	Ciclu:	Semestrial	Numărul	P4-P5
	Data de început:	01-Ian-2017	Data de final :	31-Dec-2017
		P4-P5		

Nr.	Indicatori	Țintele anului 2017 ⁶	Rezultatele obținute în anul 2017 ⁷	Categorii de performanță			Comentarii
				0 - 59%	60 - 89%	> 90%	
1	Numărul și procentul pacienților cu tuberculoză drog-rezistentă (RR-TB și/sau MDR-TB) care au întrerupt tratamentul DOTS-Plus către luna a 6 de	5.4%	9.9%	54%			Conform datelor finale pentru anul 2016, 103 pacienți din cei 1,039 de pacienți cu TB rezistentă la medicamente (RR-TB și / sau MDR-TB), care au început tratamentul de linia a doua în 2016, au fost pierduți din supraveghere până la șase luni (9,9134%). Notă: Analiza cazurilor înrolate în tratamentul cu DR-

⁶ cumulative pe durata programului

⁷ cumulative pe durata programului

	la demararea acestuia				<p>TB, care au fost pierdute din supraveghere până la șase luni, arată o diferență între rata de urmărire înregistrată la diferite categorii de pacienți. Astfel, rata intermediară a celor pierduți din supraveghere în rândul cazurilor noi la pacienții cu DR-TB la tratament a fost de 7% (31/444), în timp ce în rândul cazurilor de re-tratament este de 12% (70/583). Dat fiind faptul că sistemul de raportare nu oferă dezagregarea datelor privind cazurile pierdute din supraveghere pentru fiecare lună de fază intensivă de tratament, trebuie să se efectueze o evaluare aprofundată a datelor pentru fiecare lună în parte și a motivelor pierderii din supraveghere în faza intensivă, pentru a identifica soluțiile și măsurile necesare pentru remedierea situației.</p>
2	Numărul și procentul de pacienți noi MDR-TB transferați sau inițiat tratament DOTS Plus in faza de ambulator și au primit stimulente pentru îmbunătățirea respectării tratamentului	438	517	118%	Indicatorul a fost atins
3	Numărul și procentul de pacienți noi TB sensibili transferați sau inițiat tratament DOTS in faza de ambulator, au primit stimulente pentru îmbunătățirea respectării tratamentului (Transnistria)	348	368	106%	Indicatorul a fost atins

4	Procentul pacienților cu TB, cazuri noi și recidiva, care au fost testați folosind teste rapide recomandate de OMS în momentul diagnosticării	88%	97%	110%	Indicatorul arată că țara a atins utilizarea universală a Xpert ca metodă de îngrijire, deoarece 97,4% din toate cazurile noi înregistrate în 2016 au fost testate prin metoda Xpert la momentul diagnosticării. Indicatorul a fost depășit din cauza extinderii utilizării metodei rapide în întreaga țară, a îmbunătățirii cunoștințelor și a capacităților personalului din domeniul sănătății în abordarea rapidă de implementare, precum și a monitorizării atente a implementării metodei.
5	Numărul de cazuri de TB DR (RR-TB și/sau MDR-TB), confirmate bacteriologic, notificate	868	1,031	119%	Date finale pentru 2016 - 1031 pacienții cu TB rezistenți la medicamente (RR-TB și MDR-TB), confirmată bacteriologic.

UTILIZAREA FONDURILOR

În anul 2017, circuitul financiar a fost la nivel de 127%, cheltuielile inclusiv debursările au fost în mărime de 2,772,424.07 Euro versus sumei bugetate – 2,184,915.52 Euro. Variația dintre suma bugetată și suma cheltuită mai mult decât bugetul în mărime de 587,509 EUR este determinată de o serie de factori: a) sumele angajate în perioadele anterioare și plătite de facto, la primirea bunurilor/serviciilor; b) lansarea/ inițierea noilor activități aprobate de către FG în cadrul grantului din aprilie 2017, în baza bugetului neutilizat de pe liniile de buget programate pentru extinderea activității Centrelor Comunitare pentru pacienții cu TB în condiții de ambulator în 2015-2016; c) extinderea implementării modelului de servicii multisectoriale pacienților cu TB prin intermediul Centrelor începând cu 28 aprilie 2017. Valoarea cumulativă a circuitului financiar pentru acest grant de la momentul lansării grantului până la data de 31 decembrie 2017 este de EUR 5,915,406.13 (cheltuit) versus suma bugetată - EUR 6,116,309.88. Variația în mărime de EUR 200,903.75 este formată din suma de EUR 43,090.22 angajată pentru plata pachetelor motivaționale pentru pacienții cu TB pe luna decembrie 2017 (efectuată în ianuarie 2018) și auditul grantului TB. Diferența de EUR 157,813,53, calificată ca economie, a fost dedusă de către FG din grantul pe anii 2018-2020.

F1: Bugetul și debursările de către Fondul Global - in (€)

